

Iz raznih držav

V NAŠI DRŽAVI

Ureditev samostojnosti banovine Slovenije. Kakor znano, urejujejo od sklenitve sporazuma hrvatsko banovino, katero je šele treba ustvariti na zunaj ter znotraj. Istih pravic kakor Hrvati bomo postali deležni tudi Slovenci, ki že imamo svojo lastno banovino. Ministrski predsednik Dragiša Cvetković je določil 14. septembra komisijo, katera bo pripravila vse zakonske predloge za prenos kompetenc v smislu določil uredbe o razširitvi predpisov za hrvatsko banovino na druge banovine, med temi tudi na našo slovensko. V komisiji so: minister brez listnice Mihajlo Konstantinovič, gradbeni minister dr. Miha Krek in naš podban dr. Stanko Majcen.

Ustanovitev začasnega namestništva senata in narodne skupščine. S sklenitvijo sporazuma s Hrvati in z imenovanjem nove vlade sta prenehala senat ter skupščina. Ministrski svet pripravlja uredbo, po kateri bosta ustvarjeni začasni namestništvi senata in skupščine. Ti dve ustanovi bosta izdajali potrebne uredbe ter zakone, katere bo naknadno odobrilo novo narodno predstavništvo.

V DRUGIH DRŽAVAH

Francija se je okrepila z vojno vlado. Na Francoskem je bila osnovana tako zvana vojna vlada brez socialistov, ki je močno utrdila ugled ter moč ministrskega predsednika Daladiera ter obenem dala Franciji na znotraj krepkejši značaj. V novi vladi je Daladier predsednik vlade, zunanji minister in minister za državno obrambo. Dosedanji zunanji minister Bonnet je prevzel pravosodje. Iz vlade sta izpadla od prejšnjih ministrov prosvetni minister in minister za trgovsko mornarico. Ta dva sta odšla na fronto in sta bila nadomeščena v vladi z novima osebnostima.

Začasna češka vlada na vidiku. Zapadne demokratične države niso priznale nemškega pokroviteljstva nad Češko in Moravsko. Čehi hočejo v sedanji evropski vojni izvesti mobilizacijo Čehov, kateri se nahajajo izven domovine. Za organizacijo čeških armad iz prostovoljcev je potrebna začasna češka vlada, kateri bo s pristankom Francije ter Anglije načeloval bivši predsednik češkoslovaške republike dr. Edvard Beneš. V javnosti se širi vest, da se je prijavilo za legijo 22.000 Čehov, od katerih je 11.000 vojaško izvežbanih. Prva češka armada ali legija bi štela 50 tisoč mož. Drugo legijo bodo sestavili češki prostovoljci iz Združenih ameriških držav. Novi češki legiji se bosta stavili na razpolago francoski in angleški vladi.

Sklicanje ameriškega kongresa. Predsednik Združenih ameriških držav Roosevelt je dosegel sklicanje kongresa (parlament) za 21. september. Na tem zasedanju bi naj prišlo do omilitve zakona o ameriški strogi nepristranosti v toliko, da bi lahko Zedinjene države zalagale z vojnimi potrebščinami Anglijo ter Francijo. Predsednik Roosevelt pričakuje hudo borbo zlasti v senatu, ker bodo skušali nekateri predsednikovi politiki nasprotni senatorji

razpravo zavlačevati. Vendar pa pravijo poznavalci razmer, da bo tokrat Roosevelt uspel, ker je vsa ameriška javnost v tem pogledu na njegovi strani. Kakor znano, je hotel predsednik Roosevelt spremembo zakona o nevtralnosti doseči že pred dvema mesecema, kar mu pa takrat ni uspelo. Tisti čas nihče ni verjel Rooseveltovi napovedi, da bo na jesen Evropa v boju, zato so spremembo kot nepotrebno zavrgli. Danes pa se je Rooseveltova napoved uresničila in je tudi javno mnenje drugačnega mišljenja kot je bila pred dvema mesecema.

Sovražnosti med Rusijo in Japonsko ustavljene na mongolski meji. Nemški poročevalski urad poroča iz Moskve, da je bil sklenjen med Rusijo in Japonsko dogovor, po katerem se takoj ustavijo sovražnosti med obema državama ob mongolski meji. Ta sporazum je bil podpisan v Moskvi 16. septembra od japonskega moskovskega poslanika Toga in ruskega komisarja za zunanje zadeve Molotova. Pogodba določa, da 16. septembra prenehajo vse sovražnosti med sovjetsko-mongolskimi četami in japonsko-mandžurskimi oddelki. Posebna mešana komisija, sestavljena iz sovjetskih, mongolskih, japonskih in mandžurskih strokovnjakov, bo določila meje med Zunanjo Mongolijo in japonsko Mandžurijo.

Po krščanskem svetu

ČENSTOHOVSKA MARJA — KRALJICA POLJSKE

Poljaki so strogo katoliški narod, ki se je v vseh velikih stiskah in potrebah zatekal z največjim zaupanjem k Materi božji v Čenstohovi. Blizu 100.000 prebivalcev broječe čenstohovsko mesto leži na majhnem griču, na katerem je pozidan mogočen samostan pavlincev, naslednikov svetega Pavla Pušcavnika. V samostanu je v majhni kapelici, ob kateri je bila sezidana

velika bazilika, shranjena črna podoba Marije, katera je znana vsemu svetu pod imenom »Kraljica Poljske«. Pavlinski samostan na Jasni gori je bil ustanovljen leta 1382 in dograjen pod poljskim kraljem Vladislavom Jagielonskim (1393 do 1414). Najstarejši del zgradb na Jasni gori je kapelica, v kateri je omenjena čudodelna podoba Marije.

Češčenje čenstohovske Matere je začelo v 15. stoletju in je doseglo svoj višek leta

V mrežah greha

37

Štefan se je nekoliko zbral. Trpko se je nasmehnil in odvrnil:

»Kaj naj povem? Morda tole: Zelo ljubeznivi ste bili, da ste umorili Kazimira in potem vse name zvrnili. Zelo sem vesel, da ste me obiskali. Veliko uslugo ste mi storili, ko ste me iztrgali iz sveta in spravili v to hišo, mojo mater pa ubili. Zelo sem vam hvaležen in srečen sem, da vas vidim. Ali to hočete od mene slišati?«

»Lahko bi si bila mislila, da bo tako,« je odvrnila Nina zlovoljno. »Prišla sem, da bi vas nekoliko potolažila, vi pa tako postopate z menoj. Premagala sem svoj ponos...«

»Ponos!« jo je jezno prekinil Štefan. »Kak ponos?«

Potem se je pomiril in vprašal:

»Nina, zakaj ste prav za prav prišli?«

»Ker se mi smilite!« je odvrnila Nina. Pri tem je povabila oči, kakor da bi se bala, da bo Štefan laž čital v njenih očeh.

»Če me v resnici pomilujete, mi lahko pomagajte. Dve osebi sta, ki me moreta rešiti, ena ste vi.«

»Saj sem ravno zato prišla!« je rekla in še vedno povešala oči. »Glejte, mati mi je umrla, tako se mi ni treba ozirati na njo. Pač pa moram misliti na svojo čast in bodočnost... Vzemiva, da bi priznala, da sem jaz umorila Kazimira, četudi ga nisem, in da vi niste krivi, kaj bi se potem zgodilo?«

»Izpustili bi me.«
»Recimo, da bi vas izpustili, kaj bi potem storili? Ali bi me vzeli za ženo?«

Štefan je ostrmel.

»Zakaj bi vas moral vzeti za ženo?«

»Prvič, ker ste mi to svojčas obljubili in drugič, da bi mi vrnilo dobro ime... Kaj rečete k temu?«

»Iz tega ne bo nič. Po vsem tem, kar se je zgodilo, nikdar ne bi bila srečna.«

»Kaj ne, da me več ne ljubite in je to pravi vzrok?«

»Ali se temu čudite?«

»Ali koga drugega ljubite? Takoj sem mislila. Najbrž tisto punčaro iz zavoda.«

»Da, ona je zelo dobra. Spoštujem jo in bi rad umrl za njo, če bi bilo treba. Toda o zakonu med nama ni govora. Dosmrtni jetnik sploh ne sme misliti na zakon.«

»Potem takem vam ni žal, če boste do smrti ostali tukaj?«

»To je od vas odvisno. Vaša dolžnost je, da mi vrnete prostost in sicer brezpogojno. To ste dolžni storiti že zaradi vesti.«

»Ne govorite mi o vesti!« ga je zavrnila Nina. »Vem, kaj hočem in če nočete pristati na ženitev z menoj, ne bom tako bedasta, da bi vas za drugo žensko rešila.«

»Potem naj ostane vse, kakor je!« je vzdihnil Štefan.

(Dalje sledi)

Obzirno sodišče

Neka gospodična Etel Cardy v Londonu je izgubila pravdo in je bila obsojena v plačilo stroškov — velikansko vsoto 409 funtov. A sodišče ji je dovolilo, da sme plačevati v obrokih, in sicer po 1 šiling na mesec. Gospodična Cardy ima nekaj desetletij časa plačevati sodišču svoj dolg! »Ko boste potem vse odplačali, me seveda ne bo več na svetu,« je dejal dobri sodnik.

*

Zadnji Maksimilijanov vojak

Iz mesta Mehike poročajo, da je tam v starosti 102 let umrl francoski vojak Rougiz. Bil je zadnji živi član francoske ekspedicijske vojske, ki je spremljala cesarja Maksimilijana v Mehiko in ki so jo pri Kveretaru porazili.

1655, ko se je jasnogorska trdnjavnica, katero je branila neznatna posadka z menihi, obranila oblege in navala Švedov, kar je tako ganljivo popisal poljski pisatelj Sienkiewicz v zgodovinski povesti »Potop«. Švedi so tedaj preplavili vso Poljsko tako, da je moral kralj zbežati iz domovine in je grozil vsej poljski državi pogin. Obramba jasnogorskega samostana je navdušila Poljake, da so se zbrali vsi k obrambi domovine in je moral sovražnik pobegniti, v kolikor ga ni uničila poljska konjenica.

Od označenega odločilnega zgodovinskega dogodka je postala Čenstohova Poljakom to, kar je nam Slovincem Brezje.

Papež Klement XI. je poslal 8. avgusta 1717 zlato krono čenstohovski Materi. Odlej so evropski vladarji pošiljali na Jasno goro najdragocenejša darila, katera pred-

stavljajo večmilijonsko vrednost. — Čenstohovska cerkev posedla 60 zvonov vseh velikosti.

Jasnogorski samostan je parkrat pogorel. Zadnji požar leta 1900 je uničil stolp, katerega pa so koj obnovili. Malo pred vojno je dobil trdnjavski pas, kateri obdaja samostan, bronasti križev pot v nadnaravni velikosti. Po svetovni vojni so samostan celotno prenovili.

Čenstohovo z opisanim samostanom in čudodelno podobo so osvojili Nemci v sedanjih vojni kmalu po vdoru na Poljsko.

Tudi sedaj je najhuje preizkušani poljski narač v svojih gorečih molitvah in vzdihih pri »Kraljici Poljske«, katera je še vedno pomagala, ako je bila sila na višku.

*

Sporazum — uspeh borbe in dela

Dvajset let ni dolga doba, komaj en rod doraste v njej. Naša jugoslovanska država je preživela dvajset let. Šla je skozi različne življenjske razvojne stopnje, slične razvoju človeka-poedinca. Premagati je morala notranje slabosti in antagonizem (nasprotovanje) notranjih sil, ki se pojavlja v organizmu občestva prav tako in še bolj kot v organizmu poedinca. Dostikrat je bil videz, da ta notranja borba življenjskih sil spravlja v nevarnost obstoj državnega organizma. Pa je bil samo videz. Naš narodni organizem je premagal detinske in mladinske slabosti, je rasel in se krepil ter je sedaj iz lastne moči uredil notranje svoje sile v ravnotežje, kakor to stori zdrav mlad človek, ki se zaveda svoje življenjske naloge.

Notranja borba, ki se je vršila 20 let v organizmu naše države, je bila borba med centralizmom in avtonomizmom. Slabo uslugo so storili naši državni tisti, ki so ji vsilili centralistično ureditev. Takšna državna ureditev je morala vzbuditi odpor življenjskih sil slovenskega in hrvatskega naroda. Centralizem v naši državi ni bil nič drugega kot nadvladanje enega naroda nad drugimi. S takšnim nadvladanjem pa je izključena tista enakopravnost, ki mora vladati v vsakem organizmu. S centralistično državno ureditvijo je bil če ne onemogočen, pa vsaj otežkočen razvoj, prosep in napredek življenja slovenskega in hrvatskega dela našega skupnega državnega organizma.

Zgodovina naše države je tudi zabeležila tiste, ki so takšno ureditev zakrivili. Krivično bi bilo krivce iskati samo onstran Donave in Save. Prav toliko in še večjo težo odgovornosti nosijo nekatere stranke tostran Save in Donave. V prvi vrsti krivcev stojita, ako vzamemo predvsem Slovenijo v poštev, nekdanja demokratska in samostojna kmetijska stranka, ki sedaj nastopata pod skupnim klobukom JNS. Ustavotvorna skupščina leta 1920 in 1921 je veliko krivdo teh dveh strank zabeležila in ovekovečila na vsaki strani svojih sejnih zapisnikov. Ti ljudje niso mogli najti dovolj besed, s katerimi bi pogazili in osmešili samobitnost slovenskega naroda ter dokazali nujno potrebo centralizma. Da je JNS sedaj izključena iz vlade narodnega sporazuma, ni samo bridki udarec usode, marveč v polni meri zaslužena kazen.

Prav tako je zgodovina zabeležila zasluge naše stranke za gradnjo naše države.

Stranka slovenskega ljudstva je pod vodstvom dr. Antona Korošca predložila v ustavotvorni skupščini načrt, kako se naj naša država zgradi in notranje uredi, da bo skupen dom, ki bo zadovoljil ne samo Srbe, marveč tudi Slovence in Hrvate. Če bi bile osnovne ideje tega načrta sprejete (odklonjene so bile z aktivnim sodelovanjem slovenskih demokratov in liberalnih kmetijcev, brez kojih glasov vidovdanska ustava sploh ne bi bila sprejeta), bi naši državi bilo prihranjenih 20 let težkih borb. Svojega končnega cilja: slovenske avtonomije, odnosno samouprave, ni naša stranka nikdar izgubila iz vidika, najsi je bila v opoziciji ali na vladi. Te naše ideje so naši politični nasprotniki proglašali kot državo rušilne ter denuncirali naše pristaše v Beogradu kot separatiste in protidržavne elemente. Svoj višek je denunciranje in preganjanje doseglo za časa JNS diktature, ki je našega voditelja dr. Antona Korošca kot punktaškega sodelavca Hrvatov poslala v internacijo.

Naša stranka se je torej posredno borila tudi za Hrvate in njihove pravice. Od leta 1935, ko je zopet stopila v vlado, je skrbno in vztrajno pripravljala tla za sporazum med Srbi, Hrvati in Slovenci, brez katerega je pravilna in vse dele zadovoljujoča vlada in uprava naše države nemogoča. Sporazum med Srbi in Hrvati z dne 24. avgusta je torej tudi uspeh naše borbe, rezultat naših teženj, sad našega dela. Kroga naših stremljenj, naporov in borb pa bo oživotvorjenje banovine Slovenije, ki bo sledila in se izvršila na osnovi državnega akta z dne 26. avgusta. Pri podrobni zakonski gradnji naše narodne samoblasti pa bo treba jemati v ozir posebne razmere naše slovenske dežele in življenjske potrebe našega slovenskega ljudstva. Da se kot uspeh borbe in dela priznava pravica o organizaciji banovin in prenosu kompetenc čim prej uresniči v naši banovini, je potrebno, da se vsi Slovenci zedinijo v slogi in disciplini na delo.

Pri zlati žili, bolečinah v križu, zastoju krvotoka jeter in nezadostnem izločevanju iz želodca, nastalih zaradi zapeke, se dosežejo vedno odlični uspehi z naravno »Franz-Josefov« grenko vodo. Bolniki radi jemljejo preizkušeno »Franz-Josefov« grenko vodo in jo dobro preneso tudi pri večkratni porabi.

Ogl. reg. S. br. 30.474/35.

Žepne svetilke

izdeluje edino domača tvornica

IVAN PASPA I SINOVI

Zagreb, Koturaška 69

Požari

V Dobrenju pri Pesnici je vpepelil ogenj 30.000 dinarjev vredno domačijo posestnice Marije Kopic.

V Cogetincih v Slov. goricah je zgorelo gospodarsko poslopje posestnice Frančiške Trstenjak z vso krmo in poljedelskim orodjem. Škoda znaša 30.000 din.

V Bistrici pri Rušah je v noči zgorela kočarija Edvarda Vajrača. Sosedje so opazili ogenj in so rešili iz goreče hiše Vajrača, ki je v koč trdno spal.

Na Smolniku pri Rušah je udar strele zanelil gospodarsko poslopje lesnega trgovca in posestnika Viktorja Glaser. Na pomoč pribrzeli gasilci niso mogli rešiti gorečega poslopja, pač pa so obranili sosednjo hišo. Gospodarsko poslopje je pogorelo do tal. Rešili so živino. Škoda je precejšnja.

Med bliskom in treskom je udarila strela v gospodarsko poslopje posestnika Jakoba Jošta v Arčlinu pri Vojniku. S poslopjem vred so uničeni vsi spravljani pridelki in celo hmelj. Gasilci so preprečili, da se ogenj ni razširil na ostala poslopja. Škoda znaša 100.000 din in je le delno krita z zavarovalnino.

Zvečer je začelo goreti gospodarsko poslopje posestnika Vinka Šalamuna iz Biša pri Sv. Bolfenku v Slov. goricah. Ogenj je zajel z bliskavico Šalamunov hlev in kolarnico, v kateri je bilo več voz in gospodarskega orodja. Pogorelec ima 30.000 din škode.

Zadnje dni je izbruhnil ogenj v gospodarskem poslopiju posestnika in trgovca Antona Golenke pri Sv. Miklavžu pri Ormožu. Zgorela je tudi zalog krme ter poljedelski stroji. Delno z zavarovalnino krita škoda znaša 50.000 din.

V Trnovskem vrhu pri Sv. Bolfenku v Slov. goricah je iz nepojasnjenega vzroka nastal ogenj uničil 7000 din vredni pod posestniku Francu Kocmut.

V Grajenščaku pri Ptujju je povzročil požar na gospodarskem poslopiju posestnika Jakoba Stanet 3000 din škode.

V Josipdolu na pohorski Ribnici se je pojavil rdeči petelin v kovačnici inž. Milana Lenarčiča. Ogenj je zajel v kratkem času vso kovačnico in uničil vse orodje ter stroje. Zgorelo je s kovačnico vred v bližini se nahajajoče skladišče suhih drv, katerih je bilo 250 kubikov. G. Lenarčič trpi 80.000 din škode.

V Gornjih Impoljah pri Studencu nad Sevnico je vpepelil zadnje dni požar gospodarsko poslopje posestnika Jožefu Kovačič. Ogenj je nastal pod kozolcem in je takoj zajel skedenj, kateri je bil poln sena. S senom vred je zgorel tudi letošnji žitni pridelek. Precejšnja škoda je le delno krita z zavarovalnino.

V Šmartnem na Pohorju je pogorela 20.000 din vredna domačija posestniku Juriju Pristovniku.

V Stopcah pri Laškem je vpepelil ogenj stanovanjsko hišo in gospodarsko poslopje posestnika I. Bezgovška. Ogenj se je pojavil v listnjaku. Oteli so živino, nekaj pohištva ter orodje. Pogorelec je oškodovan za 30.000 din, zavarovan pa je bil za 12.000 din.